

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота з японської філології на тему:

МОДЕЛІ НАГОЛОШЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ: КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ

Студентки групи Яп01-21

факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми:

Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),

перша – японська

Підгурської Валерії Анатоліївни

Науковий керівник:

викл. Дементьєва Тетяна Сергіївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СИСТЕМИ НАГОЛОШЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ	6
1.1. Загальні поняття інтонації та наголосу в лінгвістиці.....	6
1.2. Визначення основних концепцій наголошення в японській мові.....	7
1.3. Видатні дослідники та їхні підходи до аналізу наголошення.....	9
1.4. Роль наголошення в японському мовленні.....	13
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ НАГОЛОШЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ: КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ	16
2.1. Розуміння основних відмінностей між тоновим та силовим наголосами.....	16
2.2. Проблематика сприйняття японського тонового наголосу іноземними студентами.....	19
2.3. Схеми японської системи наголошення - порівняльний аналіз.....	21
2.4. Важливість вивчення системи наголошення студентами-японістами.....	28
ВИСНОВКИ	31
要約.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Наголос та інтонація в мові відіграють ключову роль у передачі значення, емоцій та інформації. Вони допомагають структурувати мовлення, підкреслювати важливі моменти, передавати настрій та емоції мовця, а також забезпечують ефективне спілкування між співрозмовниками.

Використання наголошення в японському мовленні має значний вплив на передачу інформації та емоційне вираження. Правильно вжитий наголос допомагає підкреслити ключові аспекти повідомлення і передати настрій цього повідомлення. Система наголошення в японській мові створює ритмічні коливання, які надають тексту виразності та жвавості, підкреслюючи його головні ідеї та найважливіші моменти. Вона додає кольору й жвавості у кожне слово, допомагаючи збагатити мовлення та передати емоційну складову вислову.

Правильне використання інтонації та наголошення є показником культурної ввічливості та поваги до співрозмовника. Висловлення з відповідним тоном і наголосом може вказувати на вашу уважність, зацікавленість та доброзичливість. Наприклад, ввічливий та розмірений тон може відображати повагу, особливо у формальних ситуаціях, таких як спілкування зі старшими чи невідомими людьми.

Інтонація та наголошення допомагають передати емоційний стан та настрій мовця. Наприклад, високий тон часто використовується для вираження радості або захоплення, тоді як низький тон може вказувати на серйозність чи обурення. Правильно вжитий тон може допомогти уникнути непорозумінь та конфліктів у комунікації.

Актуальність роботи. Незважаючи на доволі багату історію вивчення, наголошення в японській мові і досі є підґрунтям для проведення плідних лінгвістичних досліджень. Розуміння системи наголошення допомагає вирізняти ключові слова та інформаційно навантажені елементи в мовленні. Це допомагає не тільки в усному, а й в писемному спілкуванні, робить мовлення більш зрозумілим і ефективним. Враховуючи

надзвичайно малий доробок праць на цю тему в українській літературі, ми вважаємо, що розкриття цієї теми може стати дуже корисним.

Об'єктом дослідження є система наголошення в японській мові.

Предметом – схеми позначень тонового наголосу, їхня варіативність та практичність.

Метою роботи є загальна характеристика наголошення в японській мові, розкриття особливостей системи наголошення як складової фонетики та фонології японської мови та дослідження того, як наголос впливає на розуміння мовлення, як для носіїв мови, так і для іноземців.

Завданнями курсової роботи є:

- 1) з'ясувати загальні поняття наголосу в японській мові;
- 2) дослідити концепції використання тонового акценту в японській мові;
- 3) розглянути різні підходи до аналізу системи наголошення;
- 4) проаналізувати можливі труднощі, що з'являються під час позначення тонових схем;
- 5) дослідити важливість наголошення в японській мові;

Матеріал дослідження – списки слів та фраз з відомими моделями наголосу, словники, в яких використовуються різноманітні схеми позначень наголошення, статті та інші інтернет-джерела, де досліджується питання японського наголосу .

Під час написання роботи було застосовано такі **методи дослідження**, як: фонетичний аналіз, в якому ми ґрунтовно дослідили фонетичні характеристики наголосу в японській мові; етнографічне дослідження, за допомогою якого вдалось дослідити використання наголосу в різних соціокультурних контекстах; порівняльний аналіз.

Практичне значення нашої роботи полягає в можливості використання отриманих результатів у полегшенні комунікації. Розуміння правильного вживання наголосу сприяє кращому розумінню мовного спілкування між носіями мови та носіями інших мов, що використовують японську. **Науковою новизною** нашої курсової роботи є удосконалення розуміння функціонування наголосу в японській мові та систематизація

відомих схем наголошення для полегшення їхнього сприйняття людьми, котрі вивчають японську мову.

Робота включає 2 розділи – теоретичний та практичний та має **обсяг** у 38 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНИЙ ОГЛЯД СИСТЕМИ НАГОЛОШЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Загальні поняття інтонації та наголосу в лінгвістиці

Інтонація та наголос є ключовими поняттями в лінгвістиці, які відіграють важливу роль у вимові та сприйнятті мовлення.

“Інтонація – це мелодійна організація мовлення, яка включає зміни в висоті, темпі, тоні та інших аспектах звуку. Це основний аспект просодії, який відображає емоційний стан, інтонаційні моделі та структуру речень” (Crystal, 2008).

Інтонація використовується для вираження емоцій, відтворення інтонаційних моделей (наприклад, питальних речень, стверджувальних речень тощо), а також для надання забарвленості та експресивності мовленню (O'Connor & Arnold, 1973).

O'Коннор і Арнольд (1973) виділяли такі основні функції інтонації:

1. Емоційна функція: Інтонація допомагає передати емоційний стан мовця та підкреслити його настрій у мовленні.
2. Комунікативна функція: Використовується для підсилення та виділення ключових моментів мовлення, надання акценту певним словам чи фразам.
3. Синтаксична функція: Інтонація допомагає відрізнити різні типи речень (питальні, стверджувальні, заперечні тощо) та вказує на їхню структуру.
4. Контекстуальна функція: Адаптується до комунікативного контексту, включаючи відносини між співрозмовниками та інші фактори, що впливають на сприйняття мовлення.
5. Сигналізаційна функція: Використовується для вираження стоп-слова або паузи у мовленні, що допомагає контролювати темп та ритм мовлення.

Ці основні функції інтонації взаємодіють, утворюючи загальний ефект мовленнєвого висловлювання та сприяючи його розумінню та ефективності в комунікації (O'Connor & Arnold, 1973).

За Кочерганом (2000) існує кілька видів словесного наголосу: динамічний, музичний і кількісний. Динамічний наголос, також відомий як силовий або експіраторний, полягає в тому, що один зі складів слова (або тактів) вимовляється з більшою силою, за допомогою сильнішого видиху повітря. Цей вид наголосу може бути фіксованим, коли він завжди падає на певний склад (наприклад, перший або останній), або вільним, коли він може бути розміщений на будь-якому складі слова.

Музичний наголос, також відомий як мелодійний або тоновий (далі використовуватиметься саме такий термін), полягає у виділенні наголошеного складу за допомогою підвищення основного тону в інтонації.

Кількісний наголос, відомий також як довготний або квантитативний, полягає у виділенні складу шляхом збільшення тривалості його вимови. Цей тип наголосу можливий у мовах, де відсутня різниця між довгими і короткими голосними звуками.

Отже, інтонація та наголос спільно впливають на аудіальне сприйняття мовлення та сприяють його експресивності та зрозумілості. Вони є важливими елементами фонетичної структури мови та важливими для розуміння мовлення в різних комунікативних контекстах. (Кочерган, 2000)

1.2. Визначення основних концепцій наголошення в японській мові

В літературі японська мова часто описується як типова “мова з висотним наголосом” або “мова без наголосу”, у порівнянні з “мовою з наголосом”, як англійська (Beckman, 1986).

Система наголошення слів в стандартній токійській японській мові, яку ми розглядаємо у цьому контексті, може видатися важкою, оскільки вона включає велику кількість моделей наголошення та правил. Проте, як вважає японський лінгвіст Сугіяма

(2012), останні дослідження свідчать про те, що вона може бути менш складною, ніж здавалося, якщо розглядати її з погляду маркованості: іменники мають лише дві основні моделі наголошення - передостанню та ненаголошену, і різні правила наголошення можна узагальнити, зосереджуючись на цих двох ключових моделях.

У своєму дослідженні Сугіяма торкається декількох нових цікавих питань. Одне з них стосується того, що більшість іменників є “неакцентованими” і вимовляються з досить рівною висотою тону, що, здається, суперечить принципу обов'язкового наголосу.

Лінгвіст досліджує питання взаємодії японського наголосу з іншими фонологічними та мовними структурами. До прикладу, він пише, що наголос у складних іменниках тісно пов'язаний з рендаку (連濁, букв. “послідовне одзвінчення” - явище в японській морфології, що регулює одзвінчення початкового приголосного непочаткової частини складного або префіксального слова), або послідовним одзвінченням; вибір між наголошеною та ненаголошеною моделями у певних типах складних іменників відповідає наявності або відсутності послідовного одзвінчення. (Sugiyama, 2012, с. 7)

В процесі дослідження японської системи наголошення Сугіяма провів порівняльний аналіз двох понять: тонового та силового наголосу. Спираючись на його результати можна виокремити такі основні їхні відмінності:

Тоновий і силовий наголоси - це два відмінних лінгвістичних явища, кожне з яких характеризується різними особливостями та функціями:

1. Тоновий наголос:
 - Визначення: акцент відноситься до зміни висоти або тону складу всередині слова, що може змінювати його значення. Мови з системами тонового наголосу включають японську, шведську та норвезьку.
 - Функція: акцент зазвичай використовується для передачі лексичного значення, виконує лексичну чи семантичну функцію або ж передає граматичні відмінності.
2. Силовий наголос:

- **Визначення:** наголос відноситься до підкреслення або виділення складу всередині слова, зазвичай за допомогою збільшення гучності, вищого тону або довшої тривалості. Мови з системами силового наголосу включають англійську, іспанську, українську та інші.
- **Функція:** наголос часто виконує метричну або ритмічну функцію, сприяючи ритму та потоку мови. Він також може передавати контрасти в значенні або граматичній функції всередині речення. (Sugiyama, 2012)

Загалом, хоча і тоновий, і силовий наголоси передбачають виділення складу всередині слів, тоновий наголос зосереджується на акцентуванні слів задля відрізнення між різними лексичними значеннями або передачі граматичних відмінностей, тоді як силовий наголос підкреслює склади для сприяння ритму. (Sugiyama, 2012)

1.3. Видатні дослідники та їхні підходи до аналізу наголошення

Сугіяма (2012) пише, що просодія японського слова була аналізована з точки зору тональності та акцентуації. Лінгвіст стверджує, що ранні дискусії щодо репрезентації просодії японських слів фокусувалися на двох аспектах. Один з них стосувався питання, чи слід поверхневі тональні малюнки японської мови відображати у базових репрезентаціях за допомогою тонів чи абстрактних властивостей, таких як наголос. Інше питання стосувалося кількості тонів, які потрібні для опису тональних малюнків японської мови.

У своїй роботі Сугіяма досліджував різноманітні підходи до аналізу японського наголосу. Розглядаючи підхід такого науковця як Міята Коїчі, Сугіяма написав, що цей погляд заключався в тому, що падіння висоти тону є основним аспектом просодії японського слова, а не тон кожної мови. Це ґрунтується на спостереженні, що місце падіння висоти тону є єдиною непередбачуваною властивістю японських слів. Згідно з аналізом Міяти, кожне японське слово має бути представлене лише місцем падіння висоти тону, або акцентом, якщо він є.

“Хоча деякі слова спочатку мають високий тон, тоді як інші слова мають низький тон, це можна передбачити, якщо вказати інформацію про наголос”, - пише Сугіяма (2012, с. 6). Таким чином, тональні візерунки цілих слів можна визначити за такими правилами:

- 1) Зробити все до наголосу і включно з ним високим.
- 2) Усе, що йде після наголосу, зробити низьким.
- 3) Якщо перший склад простий, зробити першу мору низькою, а наступну - високою. (Sugiyama, 2012)

Також спираючись на працю Міяти, Сугіяма стверджував, що іменники та наступна за ними частка повинні сприйматися як одиниця наголосу, якщо тільки іменник не вимовляється ізольовано. Оскільки іменники самі по собі не є повною акцентною одиницею, акцент не повністю проявляється в ізоляції. Твердження, що область наголосу складається з іменника та наступної частки, є спільним для інших дослідників, таких як Арісака та Хатторі, які розглядаються далі в роботі лінгвіста.

У підході Арісаки Сугіяма звертав особливу увагу на твердження, що контраст між словами з кінцевим наголосом і словами без наголосу нейтралізується, коли вони вимовляються ізольовано, оскільки слова самі по собі не є сферою для реалізації акустичних властивостей наголосу.

Провівши детальний аналіз підходів Міяти та Арісаки, Сугіяма вносить декілька особистих зауважень. По-перше, дослідники зазначають, що “тональні моделі японських слів є повністю передбачуваними, якщо відомо місце розташування наголосу, хоча ця особливість японських слів не враховується при аналізі, де тон визначається для кожної мори” пише лінгвіст (2012, с. 6).

У своїй роботі Сугіяма підтримував ідею того, що в японській мові співвідношення між кінцевим високим тоном і наступним низьким тоном завжди постійне. Опіраючись на дослідження Хатторі, лінгвіст назвав місце, де за високим тоном (потенційно) слідує низький, ядром наголосу і визначив його як відмінну властивість японських слів. Лінгвіст виділяв дві відмінні властивості в японській мові:

- 1) чи має слово/фраза ядро наголосу,
- і 2) якщо має, то де воно знаходиться.

Він також зауважив, що роль тону в японській мові відрізняється від ролі тону в таких мовах, як китайська. У той час як у тональних мовах тон потрібно вказувати для кожного складу, в японській мові це не так. В японській мові достатньо вказати лише місце зміни тону з високого на низький, якщо такий є. (Sugiyama, 2012)

Досліджуючи такого лінгвіста, як Кіндаїчі, Сугіяма писав, що його підхід схожий на підхід Арісаки та Міяти у ствердженні, що в японській мові є лише два тони, а не три, як пропонував Сакума.

Однак Сугіяма знайшов схожість між такими дослідниками, як Кіндаїчі та Сакума у сприйнятті тонального підходу. Вони обоє стверджували, що просодія японських слів складається з високих і низьких тонів. Далі Сугіяма підсумовує опис Кіндаїчі характеристики тонів у японській мові наступним чином:

- 1) Японські слова складаються з двох тонів - високого і низького.
- 2) Одна мора складається з одного тону.
- 3) Перша і друга мора (слова) завжди мають різні тони.
- 4) Високі тони ніколи не контрастують з низькими тонами. (Sugiyama, 2012)

Сугіяма стверджував, що характеристика японських слів у Кіндаїчі дуже відрізняється від підходу Міяти, Арісаки та Хатторі. По-перше, він зауважує, що в японській мові важливим є місце, де відбувається падіння тону, і, по-друге, тональні візерунки, які можуть зустрічатися в японській мові, є досить обмеженими.

Загалом за Кіндаїчі всі слова в японській мові можна класифікувати за наступними чотирма моделями: 平板型 (хейбангата)、頭高型 (атамадакагата)、中高型 (накадакагата)、尾高型 (одакагата). Далі ми детально розглянемо кожну з моделей цієї класифікації.

- Слово 平板 буквально означає "пласка дошка", тому ця схема наголошування зазвичай вважається ненаголошеною, тобто з пласкою інтонацією. Насправді, в будь-

якому слові 平板 з більш ніж однією морою, перша мора вимовляється трохи нижче, а потім всі інші мори вимовляються з високим тоном. Будь-яка частка, що стоїть після слова, також вимовляється високо. (*The Kanshudo Definitive Guide To Japanese Pitch Accents*, 2023)

気 (き/)

国 (く/に)

時間 (じ/かん)

(Де “/” позначає підняття тону)

- 頭高 означає "високо піднята голова", тому в цьому зразку перша мора вимовляється високо, а всі наступні мори вимовляються з низькою висотою. Зниження висоти тону більше, ніж невелике підвищення, яке ми бачили на початку слів з 平板. Будь-яка частка, що йде за словом, також вимовляється з низьким тоном. (*The Kanshudo Definitive Guide To Japanese Pitch Accents*, 2023)

По суті, 頭高 є протилежністю 平板.

いつ (い/つ)

天気 (て/ん/き)

毎日 (まい/に/ち)

(Де “\” позначає спадання тону)

- 中高 означає "середньо-високий", і ключовою характеристикою цієї схеми є те, що висота тону падає від високого до низького десь всередині слова. Перша мора є низькою, і будь-яка наступна частка після слова також вимовляється з низькою висотою. Як і у випадку зі словами з 平板, підвищення тону на початку слова є меншим, ніж зниження тону, яке відбувається пізніше. Усі слова на 中高 мають щонайменше три мори. (*The Kanshudo Definitive Guide To Japanese Pitch Accents*, 2023)

一つ (ひ/と/つ)

スポーツ (ス/ポ\ーツ)

工場 (こ/うじょう)

- 尾高 означає "високо піднятий хвіст", і в цій формі перша мора низька (якщо тільки слово не має лише одну мору), потім тон піднімається вгору і залишається високим до кінця слова. Будь-яка частка, що йде за словом, має низький тон. (*The Kanshudo Definitive Guide To Japanese Pitch Accents*, 2023)

木 (き\)

川 (か/わ\)

二つ (ふ/たつ\)

1.4. Роль наголошення в японському мовленні

Японський лінгвіст Кавахара (2015) виділяв такі основні функції наголосу в японській мові:

1) Передача емоцій та інтонації

Кawahara вважає, що наголошення в японській мові дозволяє висловити широкий спектр емоцій та інтонацій. Відтворюючи різні варіанти наголошення, мовець може передати власні почуття та ставлення до сказаного, роблячи мовлення більш виразним та емоційно насиченим. Наприклад, “додавання наголошення може підкреслити радість, здивування або роздратування, що додає глибини розумінню спілкування”, - пише дослідник. (Kawahara, 2015)

2) Передача інформації

Ще однією не менш важливою функцією за Кawahарою є акцентуація ключових елементів мовлення, що допомагає виокремити їх серед іншої інформації. Такий підхід сприяє кращому розумінню мовлення та дозволяє отримати необхідну інформацію з тексту або бесіди, навіть при швидкому темпі спілкування. (Kawahara, 2015)

3) Вираження різних граматичних конструкцій

Наголошення в японській мові має велике значення для вираження різних граматичних конструкцій та форм, на думку Кавахари. Залежно від контексту, наголошення може вказати на питальне речення, заперечення, акцентувати дієслово чи прикметник у реченні, що робить його структуру більш зрозумілою для слухача. (Kawahara, 2015)

4) Управління ритмом мовлення

Також у своєму дослідженні Кавахара пише про вплив наголосу на ритм мовлення, що робить його більш природним та привабливим для слухача. Чітке розмежування між наголошеними та ненаголошеними словами допомагає підтримувати потік мовлення та забезпечує його легке сприйняття. (Kawahara, 2015)

5) Культурний аспект

Останній аспект, який виділяє Кавахара – культурний. Наголос у японській мові має свої власні культурні відтінки, які відображають особливості японського менталітету. Наприклад, ввічливість та повага до співрозмовника можуть бути відображені в наголосі та інтонації, використаній під час спілкування. (Kawahara, 2015)

Висновки до Розділу 1

Отже, наголошення в японській мові відіграє надзвичайно важливу роль у різних аспектах мовлення, від вираження емоцій та передачі інформації до управління ритмом мовлення та вираження культурних відтінків.

У цій роботі ми глибоко дослідили систему наголошення в японській мові, починаючи з визначення загальних понять інтонації та наголосу. Розглянули основні концепції наголошення в японській мові, включаючи фіксований та рухомий наголос, а також відмінності між мовами з акцентною системою та без акценту.

Особливу увагу ми приділили роботі видатних дослідників, які присвятили своє життя аналізу наголосу в японському мовленні.

Наше дослідження розкрило значущість наголошення в японському мовленні. Воно впливає на сприйняття інформації та емоційну виразність мовлення, роблячи мовлення більш точним і ефективним у спілкуванні

РОЗДІЛ 2

МОДЕЛІ НАГОЛОШЕННЯ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ: КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ

2.1. Розуміння основних відмінностей між тоновим та силовим наголосами

Системи наголошування зазвичай поділяють на системи силового та тонового наголошування. Для нашого подальшого дослідження необхідно уточнити цю відмінність: що таке мова з тоновим наголошуванням на відміну від мови з силовим наголошуванням?

Силовий наголос - це фонетичний елемент вимови, що характеризується підвищеною інтенсивністю вимови певного звуку чи складу у мовленні. Це виразно виділяється за рахунок збільшення гучності, тривалості або напруженості артикуляції, що надає значення або вагомості певному слову чи складу у мовленні. (Crystal, 2008)

Тоновий наголос - це фонетична особливість вимови, за якої зміна висоти або тона голосу під час вимови певного слова чи складу впливає на його лексичне або граматичне значення. (Crystal, 2008)

Про перших дослідників тону писав Кубодзоно (2012) у своїй роботі на тему відмінностей силового та тонового наголос. Серед перших дослідників тону він виокремлював Деніела Джонса та Кеннета Пайка. Ці ранні дослідження є досить описовими; наприклад, Джонс і Ву надають опис тону за допомогою музичних нот. Пайк класифікував тонові системи мов світу на чотири можливі типи: значна висота тону в нетональних мовах, система регістрів з рівною висотою тону, контурна система з ковзаючою висотою тону та система комбінацій регістрів і контурів. Але, як вважає Кубодзоно, сьогодні більшість лінгвістів погоджуються, що тонова мова - це мова, в якій

зміна висоти тону в складі змінює або лексичне, або граматичне значення слова. (Kubozono, 2012)

Лінгвіст Кубодзоно (2012) пише про підхід Мазаудони, котра розглядає деякі тональні мови тибето-бірманської сім'ї, визначаючи тип тональної системи, яку вона називає "слово-тон", в якій є кілька тонових моделей, доступних для всіх слів у цій мові. За цим підходом функція тону - незалежно від того, чи ідентифікується він на рівні слова чи складу - полягає у використанні висоти тону для створення фонологічних контрастів, що використовуються переважно в лексиці, але зустрічаються також і в граматиці. (Kubozono, 2012)

Силовий наголос, з іншого боку, важче визначити і кількісно виміряти, на думку Кубодзоно. Аналізуючи дослідника Легіста, у праці Кубодзоно з'являється таке трактування наголосу як "лінгвістично значуща просодія". Наголошені склади мають більші фізичні зусилля і силу, ніж ненаголошені, а інтенсивність, основна частота і тривалість є фонетичними корелятами наголосу, вважає лінгвіст.

Інший дослідник, котрий фігурує в роботі Кубодзоно, Бекман визначає наголос як різновид акценту (силовий наголос на протигагу тоновому наголосу). Функція наголосу більш організаційна; він допомагає ідентифікувати слова у висловлюванні. Функція тону, натомість, полягає у створенні контрасту між морфемами. Хоча визначення наголосу і тону дають зрозуміти, що ми маємо справу з різними явищами в мові, той факт, що для наголосу і тону використовуються однакові або схожі акустичні властивості (наприклад, висота тону), робить питання відокремлення наголосу від тону більш складним.

Наголос за силою відрізняється від наголосу за тоном в плані ознаки обов'язковості також, стверджує Кубодзоно. Лінгвіст пише, що у мові з наголосом за силою неможливо уявити слово без наголосу, окрім службових слів. Тобто, за цією термінологією, всі слова мають акцентне ядро. У мові з наголосом за силою не існує шаблону без акцентного ядра, ситуація, яка іноді спостерігається у мовах з наголосом за тоном, таких як японська мова.

Те, що кожне слово має наголос у мові з силовим наголосом, і те, що місце наголосу є найвиразнішим, призводить до того, що люди, в основному, акцентують увагу на ньому, стверджує Кубодзоно. Можливо, це є причиною того, що вчені, орієнтуючись на мови із силовим наголосом, мають тенденцію називати центр (далі – “акцентне ядро”) “акцентом” і називати слова за цією ознакою “акцентованими”, тоді як шаблони без ядра в, наприклад, японській мові “безакцентним” або “неакцентованим”. З іншого боку, Кубодзоно пише, що японські вчені традиційно звертали увагу на всі тонові візерунки (або шаблони) в цілому, а потім розглядали їх як різні ознаки. Основна ідея нашого аналізу відповідає цій тенденції.

Опираючись на роботу лінгвіста Увано, Кубодзоно аргументує те, що явище варіації наголосу пов'язане ще з сегментальною артикуляцією. Силовий наголос має такий великий вплив на сегменти, що слова стають майже нерозпізнаваними, якщо їх шаблон наголошення змінюється. Оскільки це являється перешкодою для спілкування, впливає, що варіація наголосу в мовах з силовою системою наголошення є рідкісною. Силовий наголос може перешкоджати спілкуванню не тому, що він відрізняється, а тому, що він спотворює сегментальні форми. На відміну від цього, у японській мові такі великі лексичні та діалектні відмінності в наголошенні майже не заважають спілкуванню, незважаючи на те, що в тій же граматичній категорії можуть існувати потрійники: наприклад, 端 (は/し) “кінець”, 橋 (は/し) “міст”, 箸 (は\し) “палички для суші”. (Kubozono, 2012)

Нарешті, силовий наголос, на думку Кубодзоно, відрізняється від тонового з точки зору використання зміни висоти. Зміна висоти може відігравати суттєву роль навіть у мовах з силовим наголосом. Однак вона використовується по-іншому, ніж у мовах з тоновим наголосом. Як у мовах з тоновим наголосом, зміна висоти в мовах з силовим наголосом вказує на місце наголосу, але напрямок руху висоти не фіксується.

Отже, провівши детальний аналіз тонового та силового наголосів, можемо дійти висновку, що ці дві лінгвістичні одиниці є двома різними видами наголосів у мові, і вони

мають свої відмінності, котрі, спираючись на попередні дослідження, можна сформулювати наступним чином:

Тоновий наголос:

- 1) Характеристика: Основна увага спрямована на висоту тону або інтонацію вимови.
- 2) Функція: Використовується для розрізнення значень між словами, особливо в мовах з багатими тоновими системами, такими як китайська або в'єтнамська.

Силовий наголос:

- 1) Характеристика: Основна увага спрямована на інтенсивність або силу вимови слова чи фрази.
- 2) Функція: Використовується для надання емоційного тону, виділення важливої інформації, чи підкреслення слова в мовленні. (Kubozono, 2012)

2.2. Проблематика сприйняття японського тонового наголосу іноземними студентами

Поширеною проблемою, з якою зіштовхуються під час вивчення іноземної мови, є правильне наголошення. Відмінності у вимові можуть ускладнювати розмову, роблячи її незручною та штучною. У деяких випадках це може навіть спотворювати сенс і значення, створюючи перешкоди для ефективного спілкування з іншими людьми. Ми вважаємо, що одне із найважливіших завдань при засвоєнні іноземної мови є правильна постановка акценту та розвиток навичок вимови.

Японська мова - це мова, яка має тоновий наголос . Цей наголос показує, як ноти падають від високих до низьких у слові (Такуо, 2002). Висотний наголос можна контролювати за допомогою напруження голосових зв'язок, щоб отримати низькі та високі ноти в японській мові, в той час як наголос можна контролювати за допомогою

тиску повітря в у легенях для створення гучності в деяких мовах, наприклад, англійській (Idemaru, Wei, & Gubbins, 2018).

У японській мові значення фраз також залежать від тонового наголосу, що підкреслює ще одну важливу функцію наголосу - відрізнити значення подібних слів. (Kubozono, 2012)

Навіть у випадку, коли контекст допомагає передати зміст, багато учнів, котрі вивчають японську мову часто критикуються за погану вимову (Otake & Cutler, 1997). Ця проблема може бути спричиненою обмеженим часом, котрий зазвичай відводиться на заняття, присвячені вивченню японської вимови. Більшість учнів японської мови не мають достатніх навичок спілкування на рівні, що близький до рівня носіїв мови, особливо з точки зору вимови (Otake & Cutler, 1997).

Це, а також те, що три системи письма в японській мові (канджі, хірагана і катакана) “не вимагають візуального позначення висоти тону” ускладнюють правильну вимову японських слів учням (Такуо, 2002).

В японській мові тоновий наголос має ключове значення для комунікації. Висотний акцент ґрунтується на інтонації та тоні, що дає японській мові своєрідний звук. Кожне слово в японській мові має свою власну інтонацію, що робить наголошення в цій мові унікальними. Для людей, які не знайомі з японською мовою, можливо, наявність тонового наголосу є не очевидною. Однак японці мають розвинене чуття і здатні відрізнити слова, що звучать однаково, але мають різне значення, лише за допомогою тонового наголосу. (*Japanese Ammo With Misa*, 2020)

Як особи, що вивчають іноземні мови, ми завжди зустрічаємо виклики, пов'язані з освоєнням нової мови. Вивчення мови означає освоєння навичок письма і граматики, що є непростим завданням. Так само, як і з японською мовою, ми навчаємося різним аспектам, таким як словниковий запас, вимова, граMATика і письмо, які відрізняються від наших рідних мов, наприклад, української.

Можливо, дехто вважає, що якщо ми робимо помилки у вимові або використанні тонів у японській мові, то японці все одно зрозуміють нас. Це припущення може мати

під собою підстави, оскільки японська мова не є нашою рідною мовою. Це може бути стимулом для того, щоб студенти намагалися спілкуватися з японцями, але як студенти, що вивчають іноземні мови, особливо ті, хто вже має певний досвід, ми повинні бути більш активними. Розуміння японської мови, використання правильної вимови, словникового запасу і граматики допоможе нам отримати визнання як компетентних співрозмовників.

У японській мові існує велика кількість омонімів, які, коли вимовляються, звучать однаково. Тому вивчення тонового наголосу має вирішальне значення, щоб уникнути неправильного розуміння та непорозумінь під час розмови. Проте слід визнати, що це може бути важким завданням для студентів та учнів, які вивчають японську мову.

Отже, японську мову слід вивчати в комплексі. Є ймовірність, що у реальному житті ми можемо стикнутися з труднощами у вимові, і ми маємо намагатися виправляти помилки та отримувати більше інформації про них. Було б корисно не лише розуміти написання та значення слів, але й розрізняти різні акценти. Крім того, навіть у Японії існують відмінності в акцентах у різних регіонах, проте Токіо є стандартом нормальної вимови для всієї країни. (*Japanese Ammo With Misa*, 2020)

2.3. Схеми наголошення в японській мові – порівняльний аналіз

Традиційні методи використовують різні системи маркування для позначення висоти тону, проте, на жаль, учні часто неправильно ставлять наголос на позначені склади, оскільки вони неправильно розуміють ці маркування як сигнал для наголосу. Крім того, ці системи не є зручними для вчителів, які хочуть створювати власні навчальні матеріали, оскільки маркування складно відтворити за допомогою звичайних комп'ютерних програм, вважає японський лінгвіст Ватанабе (2011).

Шаблони висоти тону використовуються в усіх мовах різними способами. Деякі носії мов мають явне розуміння висоти тону, тоді як інші виявляють це лише підсвідомо. Носії мови можуть читати з правильною висотою тону навіть у випадках, коли система

письма не передає цю інформацію. Вони можуть зрозуміти, який тон має бути використаний для кожного слова чи речення. На відміну від них, людям, які вивчають іноземні мови, може бути важко оволодіти цими знаннями, тому важливо чітко пояснити закономірності використання різноманітних систем наголошення в японській мові. (*Japanese Pitch-Accent In 10 Minutes*, 2020)

Традиційна мора, за якою слідує падіння висоти тону у японській мові, відома як "акцентне ядро" (Kubozono, 2012). Розташування цього ядра наголосу позначене лексично, тому студентам доводиться запам'ятовувати його слово за словом (Watanabe, 2011). Звуковий шаблон слова передбачуваний, якщо відоме розташування акцентного ядра. Оскільки розташування акцентного ядра в слові може визначати висоту тону всього слова, його роль вважається дуже важливою для опису японської вимови. (Kubozono, 2012)

У цьому дослідженні ми детально розглянемо переваги та недоліки традиційних систем позначення висоти тону, які часто зустрічаються в японських підручниках та словниках. Існує багато різних систем позначення висоти тону, але ми розглянемо лише деякі з найбільш поширених, які часто зустрічаються в підручниках та словниках, порівняємо їх, визначимо їхні недоліки та переваги і спробуємо сформулювати ознаки, якими має бути наділена схема, щоб її використання було максимально зручним і ефективним.

Система позначення висоти тону 1

ま[˘]くら

たま[˘]ご

さかな

たから[˘]

Система позначення висоти тону 1 використовує гачок над ядром наголосу. Ця система вказує на ядро наголосу, за яким слідує пониження тону. Позначення висоти тону 1 використовує символ "˘" над літерою, яка позначає ядро наголосу. Порівняно з

іншими системами позначення висоти звуку, ця система потребує меншої кількості позначень. Як вже зазначалося, в теорії, якщо правильно позначити ядро наголосу, можна визначити висоту звуку всього слова. Проте для правильного розшифрування цієї системи потрібно мати попередні знання про стандартний шаблон висоти тону в японській мові та розуміти функцію початкового зниження висоти тону фрази.

В ході дослідження цієї системи, Ватанабе (2011) наводив наступний приклад, про який писав, що за умови знання про стандартний шаблон висоти тону в японській мові, початкове падіння висоти тону та наголос, то схему слова なまた[↑]まご (наматамаго) “сире яйце” можна розшифрувати як НВВНН (де Н – низький тон, а В – високий, відповідно).

Але якщо не знати стандартного шаблону висоти тону японської мови і функції початкового падіння висоти тону, можна неправильно вимовити цю фразу, як показано нижче:

なまた[↑]まご (ННВНН)

なまた[↑]まご (ВВВНН)

Отже, для користування цією системою потрібно мати попереднє знання японської системи наголошення, щоб правильно вимовляти слова. Інакше кажучи, ця система підходить лише для тих, хто має знання про стандартну схему висоти тону в японській мові та розуміє функцію початкового зниження висоти тону в цій мові.

Існує схема тотожна до вищезгаданої за методом передачі моделі наголошення за допомогою виділення лише акцентного ядра та легкістю у використанні. У ній замість символу "↑" використовують “\” для позначення акцентного ядра. Ці схеми не мають жодних функціональних відмінностей.

Система позначення висоти тону 2

Система позначення висоти тону 2 використовує гачки з обох сторін ядра наголосу для вказівки на мору, де відбувається підвищення висоти звуку і падіння. Символ "↑" використовується для позначення мори, де відбувається цей підйом. За аналогією до

попередньої схеми можливе використання символу “/” для позначення підняття тону, та “\” для позначення спадання тону відповідно. Ця система виправляє недоліки першої системи. Наприклад, взявши для порівняння фразу, котру наводив у своєму дослідженні Ватанабе, "сире яйце" (なまたまご) звукова схема може бути записана так:

な「ま た」まご (な/また\まご)

Ця система належним чином відтворює звукову структуру слова なまたまご "сире яйце", але виникає інше питання через це. Розглянемо транскрипцію слова たまご:

た「ま」ご (た/ま\ご)

Як вище зазначено, якщо ядро наголосу розташоване на морі, де висота тону зростає, тоді над цією морою буде два гачка. Дві позначки над однією морою візуально акцентують на цій морі, що призводить до надмірного її виділення, вважає Ватанабе.

Не зважаючи на деякі недоліки цієї схеми позначення висоти тону, все ж вона є однією з найбільш вживаних у різноманітних виданнях та статтях, де питання тонового акценту розглядається досить побіжно чи поверхнево та, особливо, на різноманітних інтернет-сайтах з коротким оглядом теми (*Tips For Japanese Pitch Accent*).

Система позначення висоти тону 3

Система нотації висоти звуку 3 використовує надрядкові та підкреслені лінії для відображення високого та низького тону відповідно. У цій системі вертикальні лінії використовуються для з'єднання надрядкових та підкреслених ліній. Нижче наведено кілька прикладів.

なまたまご

たまご

Ця система ефективно передає як високі, так і низькі тони. Проте, через ті ж причини, що й у попередньому розділі, вертикальні лінії можуть викликати занадто різке зниження висоти тону одразу після акцентного ядра, стверджує Ватанабе.

Тим не менш, ця схема також користується надзвичайною популярністю, особливо в різноманітних онлайн словниках (*Suche: Neko - Wadoku*)

Припущення стосовно широкого використання цієї схеми в інтернет просторі заключається в тому, що, хоча й використання замість надрядкових ліній та підкреслень хвилястих ліній змогло б вирішити проблему занадто різкого спадання тону, все ж для звичайних комп'ютерних застосунків використання надрядкових ліній та підкреслень викликає набагато менше труднощів.

Система позначення висоти тону 4

Система позначення тону номер 4 використовує для позначення високого тону - ●, а низького - ○ (Boer, 2020). Ця нотація корисна для висвітлення наголосів у відриві від слів, а також часто використовується для відстеження класифікацій наголосів і переходів.

Ще однією перевагою є те, що цей метод можна використовувати як вертикально, так і горизонтально.

Складність полягає в тому, що відповідність ● - високий тон, ○ - низький тон можна сплутати, а ця система, на жаль, не передбачає жодних візуальних підказок. До прикладу далі розглянемо такі слова:

ともだち - ○●●●

ふじさん - ●○○○

あおぞら - ○●●○ (Peterson, 2018)

Ще одним проблемним місцем цієї системи є відсутність розрізнення між такими типами висотного наголосу як 平板型 і 尾高型.

Розглянута вище схема найчастіше використовується в різноманітних поглиблених дослідженнях, де вивчаються саме різноманітні підходи до систематизації схем наголошення в японській мові. Ця схема зустрічається у дослідженні розвитку тонового наголосу Елізабет Бур (2020).

Система позначення висоти тону 5

Наступна система позначення висоти тону використовує позначення лише для високих тонів, виділяючи літери з високим тоном жирним шрифтом.

ともだち

ふじさん

あおぞら (Peterson, 2018)

Схемою з однаковим принципом роботи є використання великих літер замість жирного виділення.

Ця схема користується популярністю в різноманітних інтернет-статтях та часто використовується додатково для підкріплення схеми наголошення: 肉 - に/く\ (NIku) (Labrune, 2012).

Система позначення висоти тону 6

Розглянута далі система позначення висоти тону надзвичайно проста і суто схематична. Це позначення літерами В – високий тон, Н – низький тон системи наголошення відірвано від слів. Зазвичай ця схема прописується поруч зі словом у дужках. Більшість статей з поясненнями системи акцентування в японській мові для початківців користуються нею (*Tips For Japanese Pitch Accent*).

まくら (ВНН)

たまご (НВН)

さかな (НВВ)

たから (НВВ) (Watanabe, 2011)

Система позначення висоти тону 7

Наступну схему пропонує лінгвіст і дослідник японського тонового наголосу Ватанабе Сейджі у своєму дослідженні “Нова система викладання: Японські схеми тонового наголосу” (2011). Ця система використовує для позначення висоти тону виключно підкреслення. Тобто на прикладі це виглядає наступним чином:

な ま た ま ご

た ま ご

Як зазначає сам автор цей метод може ефективно вказувати, де висота тону зростає або зменшується, не акцентуючи ядро наголосу та не спонукуючи до використання високих тонів. Крім того, він є зручним для вчителів японської мови, оскільки його

можна легко створити за допомогою будь-якої програми обробки текстів, стверджує дослідник.

Проблеми традиційних методів позначення висоти звуку

Ми розглянули деякі основні системи позначення висоти тону, які використовуються в японській мові. Далі ми поговоримо про загальні проблеми, що властиві цим системам. Існують дві основні проблеми, пов'язані з традиційними системами тонового наголошення: одна полягає у складності розшифрування, а інша - у технічних труднощах, пов'язаних із транскрибуванням нотації за допомогою стандартного програмного забезпечення. (Watanabe, 2011)

Проблема розшифровки

Згідно з Ватанабе, студенти часто роблять помилки, використовуючи традиційні методи нотації висоти звуку, такі як вимова високих складів з плоским тоном та раптове зниження висоти.

Ватанабе припускає, що ці помилки виникають через спроби студентів наслідувати шаблони висоти, які вони бачать у маркуванні.

Технічна проблема

Усі традиційні системи нотації висоти звуку, описані до цього часу, вимагають введення щонайменше одного з двох складних позначень, які важко використовувати у стандартних програмах обробки тексту. Один із цих складних символів - "ㄱ" - та верхні лінії. Незважаючи на їх складність, символ "ㄱ" часто зустрічається в підручниках та мовознавчих публікаціях. Деякі мовознавці, такі як Увано (2012), висловлюють занепокоєння щодо неефективності використання символу "ㄱ". За їх словами, цей символ є технічно складним у використанні. Хоча можливе застосування верхніх ліній, вони вкрай незручні, оскільки вимагають використання спеціальних інструментів, таких як редактори формул або функції поля.

Оскільки ці позначки важко використовувати, більшість вчителів японської мови мають складнощі з їх використанням у створенні навчальних матеріалів.

Ми розглянули загальні проблеми з традиційними системами позначення висоти тону в мові. Далі ми розглянемо необхідні умови для практичної системи позначення тонового наголосу в японській мові, котрі були сформульовані на основі розгляду усіх попередніх систем позначення наголошення в японській мові.

- 1) Вона має показувати, чи є звук високим чи низьким.
- 2) Вона не повинна надто акцентувати ядро наголосу.
- 3) Вона не має спонукати учнів асоціювати символи з високими тонами.
- 4) Вона повинна бути простою у використанні зі звичайними текстовими редакторами комп'ютера.

Шляхом аналізу різноманітних систем для позначення тонового наголосу в японській мові, можна зробити висновок, що найчастіше дослідники цього питання вдаються до простих схем, на кшталт використання символів “\”, “/”, підкреслень, виділення мор жирним шрифтом та інколи просто схематичним записом “НВ” (Н – низький тон, В – високий тон). У більш поглиблених дослідженнях вдаються до схем з використанням хвилястих ліній, символів “○”, “●”, що є зручним для візуального сприйняття, проте складним для відтворення.

2.4. Важливість вивчення системи наголошення студентами-японістами

Є погляд, який стверджує, що важливість висоти тону та акценту в мові є вторинною для розуміння японської мови. Проте, ми прихиляємося до погляду, що розвиток навичок сприйняття іноземної мови є однією з ключових передумов не лише для поліпшення власної вимови, але і для розвитку інших навичок та вмінь. Це необхідно, оскільки при вивченні іноземної мови ми повинні навчитися не лише правильно вимовляти слова, але й розуміти усне мовлення. (*Japanese Ammo With Misa, 2020*)

Є три основні аргументи, котрі у своєму дослідженні японського наголосу наводить лінгвіст і блогер Доуген (2020), які призводять до ігнорування такого важливого аспекту, як наголос в японській мові.

1) Носії мови зрозуміють нас незалежно від акценту

Безсумнівно, більшість носіїв японської мови зможуть зрозуміти нас, навіть якщо ми припускатимемось деяких помилок у вимові, вважає Доуген, адже зазвичай вони користуються контекстом, аби зрозуміти інтонаційні нюанси та наміри.

Однак, на думку дослідника, якщо ми постійно вимовлятимемо слова неправильно, наш співрозмовник буде змушений приділяти увагу кожному слову, що може призвести до втоми. Крім того, якщо ми говоритимемо занадто швидко, зрозуміти нас стане ще складніше.

2) Регіональні діалекти мають власні звукові акценти, тому не варто витрачати час на їх вивчення

Різні частини Японії мають свої унікальні системи висотного наголосу. Наприклад, діалект Кансай являє собою хороший приклад, який суттєво відрізняється від стандартної японської мови, яку зазвичай вивчають студенти-японісти.

Проте Доуген вважає, що це не є серйозною причиною для того, щоб ігнорувати японський наголос. Носії японської мови звикли чути різні регіональні діалекти в своїй країні. Тому ознайомлення навіть із стандартною японською системою вимови гарантує, що нас зрозуміють, незалежно від того, з якого регіону походить наш співрозмовник.

3) З часом правильний акцент набудеться природнім шляхом

Це твердження відноситься переважно до носіїв мови, оскільки для них японська є рідною мовою. Так як вони використовують цю мову з народження, вони здатні вловлювати всі тонкощі мови з плином часу, що не працює для людей, котрі взяли вивчати японську мову у більш свідомому віці. (Poser, 2000)

Висновки до Розділу 2

Отже, вивчення наголосу в японській мові має велике значення для успішного спілкування та розуміння мовлення. Правильний наголос допомагає чіткіше передавати

інформацію та уникати непорозумінь. Навіть не будучи носієм японської мови, вміння правильно використовувати наголос сприяє здатності чітко та виразно спілкуватися.

Для передачі наголосу в японській мові використовується безліч різноманітних схем та позначень. Провівши детальний аналіз цих схем, ми дійшли до висновку, що в залежності від потреб та форматів, в яких аналізується японська система наголошення, використовуються відмінні схеми, котрі могли б задовільнити ті чи інші потреби дослідження.

ВИСНОВКИ

1) У ході цієї роботи були визначені поняття “інтонація” та “наголос”. Це два рівноцінно важливі аспекти мовлення, які впливають на сприйняття інформації та передачу емоційного забарвлення. Інтонація визначається мелодійними змінами у мовленні, такими як зміни висоти та інтенсивності голосу, а також ритмічність і паузи між словами та фразами. Наголос, з іншого боку, вказує на те, який звук у слові або фразі вимовляється сильніше та з більшою енергією.

Проаналізувавши безліч різноманітних досліджень на цю тему, можемо дійти висновку, що в лінгвістиці, вивчення інтонації та наголосу допомагає розуміти, як мовлення організоване та, що найбільш важливо, як воно сприймається співрозмовником. Інтонація може вказувати на емоційний стан людини, підкреслювати важливість або невпевненість у висловлюваному, а також служити для відмежування фраз та окремих ідей. Наголос, з свого боку, допомагає у виділенні ключових слів або ідей у мовленні, що сприяє кращому сприйняттю інформації співрозмовником.

Розуміння загальних понять інтонації та наголосу дозволяє лінгвістам та мовцям аналізувати та покращувати своє мовлення, роблячи його більш ефективним та експресивним. Також ці аспекти важливі для вивчення іноземних мов, де інтонація та наголос можуть відрізнятися від рідної мови, і їх правильне використання допомагає досягти більшої природності та зрозумілості в мовленні.

2) Визначили, що наголос в японській мові визначається модуляцією висоти голосу під час вимови слів.

У цій системі, на відміну від силового акценту, що зустрічається в багатьох інших мовах, тоновий наголос визначається не тільки на певних складах у слові, але й на всьому слові. Японські слова можуть мати різні звукові моделі, що характеризуються чергуванням високих і низьких тонів. Ці моделі можуть включати підйоми та спади

висоти голосу, надаючи словам виразного мелодійного ритму. Розуміння цих висотних акцентів має вирішальне значення для правильної вимови та розуміння японської мови.

3) Розглянули праці відомих лінгвістів і детально дослідили їхній підхід до аналізу системи наголошення в японській мові.

Дійшли до висновку, що в основному японський тоновий наголос виявляється у падінні висоти тону. Це ґрунтується на спостереженні, що місце падіння висоти тону є єдиною непередбачуваною властивістю японських слів.

4) Описали основні чотири моделі наголошення японських слів. Загалом всі слова в японській мові можна класифікувати за наступними чотирма моделями: 平板型 (хейбангата)、頭高型 (атамадакагата)、中高型 (накадакагата)、尾高型 (одакагата).

- Схема наголошування 平板 зазвичай вважається ненаголошеною, тобто з пласкою інтонацією.

- 頭高

В цьому зразку перша мора вимовляється високо, а всі наступні мори вимовляються з низькою висотою.

- 中高

Ключовою характеристикою цієї схеми є те, що висота тону падає від високого до низького десь всередині слова.

- 尾高

В цій формі перша мора низька (якщо тільки слово не має лише одну мору), потім тон піднімається вгору і залишається високим до кінця слова.

5) Проаналізували основні відмінності тонового наголосу від силового. Визначили, що тоновий та силовий наголоси є двома різними видами наголосів у мові і виокремили такі їхні дистинктивні характеристики:

Тоновий наголос:

- Характеристика: Основна увага спрямована на висоту тону або інтонацію вимови.

- Функція: Використовується для розрізнення значень між словами, особливо в мовах з багатими тоновими системами, такими як китайська або в'єтнамська.

Силовий наголос:

- Характеристика: Основна увага спрямована на інтенсивність або силу вимови слова чи фрази.

- Функція: Використовується для надання емоційного тону, виділення важливої інформації, чи підкреслення слова в мовленні.

б) Здійснили детальний аналіз різних систем позначення тонового наголосу в японській мові, визначили їхні переваги та недоліки.

Визначили, що японський звуковисотний акцент можна правильно відтворити, якщо розрізнити високі та низькі тони. Зазначили, що високі тони служать як стандартна вимова, а низькі тони формуються або початковим зниженням тону фрази, або наголосом на висоті тону. З цих трьох аспектів висоти звуку більшість традиційних систем позначення зосереджуються на транскрибуванні ядра наголосу, за яким слідує зниження висоти звуку під впливом висотного наголосу. Розглянули найбільш поширені системи позначення тонового наголосу, які часто зустрічаються в підручниках та словниках.

До прикладу, розглядали схеми, в яких на позначення наголосу використовуються такі позначення, як гачки біля ядра слова – “^ˆ”, або ж тотожні з використанням замість цього символу “\”. Дійшли до висновку, що для ефективного використання цієї схеми необхідні попередні знання про моделі наголошення в японській мові. Також розглянули схему в якій для нотації системи японського наголошення використовуються підкреслення та надрядкові лінії. Ця система ефективно передає як високі, так і низькі тони, проте її відтворення за допомогою звичайних редакційних застосунків викликає деякі труднощі.

Аналізували систему позначення тону, котру використовує для позначення високого тону - ●, а низького - ○. Ця нотація корисна для висвітлення наголосів у відриві від слів, а також часто використовується для відстеження класифікацій наголосів і

переходів. Розглянута схема найчастіше використовується в різноманітних поглиблених дослідженнях, де вивчаються саме різноманітні підходи до систематизації схем наголошення в японській мові. Проте через ту ж саму проблему, що й в попередній системі позначення наголошення, ця схема складна для відтворення.

Описали схему, котра для наголошення використовує позначення лише для високих тонів, виділяючи літери з високим тоном жирним шрифтом. Схемою з однаковим принципом роботи є використання великих літер замість жирного виділення. Ця схема користується популярністю завдяки своїй простоті.

Ще однією системою, котру ми розглядали в межах цієї роботи було позначення літерами В – високий тон, Н – низький тон системи наголошення відірвано від слів. Зазвичай ця схема прописується поруч зі словом у дужках. Більшість статей з поясненнями системи акцентування в японській мові для початківців користуються нею.

7) Отже, розуміння японського тонового наголосу має вирішальне значення з кількох причин:

- Чіткість комунікації: Оволодіння висотним наголосом підвищує чіткість комунікації. Японська мова - це мова з висотним наголосом, де висота звучання слова може змінювати його значення. Правильний тоновий наголос гарантує, що вас правильно зрозуміють, особливо в контекстах, де неправильна інтерпретація може призвести до плутанини.

- Природне звучання мови: Набуття правильного тонового наголосу допомагає учням звучати більш природно та природно у своєму мовленні. Носії мови несвідомо використовують звуковий акцент для передачі відтінків значення та емоцій. Вивчення тонового наголосу дозволяє учням наслідувати цю природність та ефективно виражати свої думки.

- Лексична диференціація: В японській мові за допомогою тонового наголосу можна розрізнити однозвучні слова, які мають однакову вимову, але різне значення. Розуміння звукового наголосу допомагає учням розрізняти такі слова, запобігаючи двозначності в усній та письмовій мові.

要約

日本語のアクセントは非常に重要な役割を果たす。日本語の発話におけるアクセントの使い方は、情報の伝達や感情表現に大きな影響を与える。適切に使われたアクセントは、メッセージの重要な側面を強調し、そのメッセージの雰囲気伝えるのに役立つ。

日本語のアクセントは、言葉の発音において高い音や低い音がどこに置かれるかを指す。言葉の特定の音節に高い音が来る場合や、低い音がある場合がある。このアクセントのパターンは、言葉の意味や理解に影響を与える。例えば、「はし」のような言葉は、高い音が最初の音節に来ると「箸」という意味になるけど、2番目の音節に来ると「橋」という意味になる。このように、アクセントの違いが言葉の意味を変えることがある。

日本語全体では、次の4つのモデルに分類されることができる：平板型、頭高型、中高型、尾高型。

日本語のアクセント記号にはさまざまな方式がある。その使い方は通常、そのスキームが考慮される文脈によって異なる。

日本語のアクセントを学ぶことは、正確な発音を身につけるだけでなく、他人とのコミュニケーションをスムーズにするのに役立つ。正しいアクセントを使うことで、言葉の意味をより明確に伝えることができる。また、アクセントを理解することで、日本語を自然に聞き取ることができ、会話やリスニングのスキルを向上させることができる。さらに、アクセントを学ぶことで、日本語の韻律やリズムを感じ取ることができ、より美しい日本語を話すことができるようになる。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Beckman, M. E. (1986). *Stress and Non-Stress Accents. Dordrecht, the Netherlands: Foris Publications.*

<http://dx.doi.org/10.1515/9783110874020>

Crystal, D. (2008). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics (6th ed.). Oxford Blackwell.*

<http://dx.doi.org/10.1002/9781444302776>

DE BOER E. M., LOUKAREAS P. The preservation of proto-Japanese tone class 2.5 in the Izumo region explained. *Cahiers de Linguistique Asie Orientale*. 2020. Vol. 49, no. 2. P. 107–135.

<https://doi.org/10.1163/19606028-bja10009>

Dogen. (2020). Japanese Pitch-Accent in 10 Minutes / 日本語の高低アクセントを十分で解説 [Video]. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=O6AoilGEers>

Gist. (n.d.). Tips for Japanese pitch accent.

<https://gist.github.com/k3zi/3f38070efffa38db83cd5745d83b1235>

Idemaru, K., Wei, P., & Gubbins, L. (2018). Acoustic sources of accent in second language Japanese speech. *Language and Speech*, 62(2), 333–357.

<https://doi.org/10.1177/0023830918773118>

Iwai, R., & Lee, H.-Y. (2016). Pitch accent and vocal effort in Japanese. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 140(4), 3108.

<https://doi.org/10.1121/1.4969710>

Japanese Ammo with Misa. (2020). Japanese Pitch Accent | Sound Like a Native and Avoid Embarrassment! [Video]. YouTube.

https://www.youtube.com/watch?v=k-bk_4WvY58

Japanese pitch accent support. *The Kanshudo Definitive Guide To Japanese Pitch Accents* (2023) - Kanshudo.

<https://www.kanshudo.com/howto/pitch>

Japanese Tactics - Strategies for Learning Japanese. (n.d.). Japanese pitch accent resources.

<https://japanesetactics.com/japanese-pitch-accent-resources>

Kawahara S. Japanese /r/ is not feature-less: A rejoinder to Labrune (2014). *Open Linguistics*. 2015. Vol. 1, no. 1.

<https://doi.org/10.1515/opli-2015-0011>

Kubozono, H. (2012). *Handbook of Japanese Phonetics and Phonology*. De Gruyter, Inc.

https://books.google.com.ua/books/about/Handbook_of_Japanese_Phonetics_and_Phonology.html?id=8vFeCAAAQBAJ&redir_esc=y

Labrune, L. (2012). *Phonology of Japanese*. Oxford University Press.

https://books.google.com.ua/books/about/The_Production_and_Perception_of_Japanese_Phonology.html?id=gFdkuAAACAAJ&redir_esc=y

O'Connor, J. D. & Arnold, G. F. (1973) *Intonation of colloquial English*, Longman Group Ltd., Bristol, U.K.. *Pronunciation for Advanced Learners*.

<https://pdfcoffee.com/1-intonation-of-colloquial-english-o-connor-arnold-149cop-a4-lc-v-pdf-free.html>

Otake, T., & Cutler, A. (1997). Early use of pitch accent in Japanese spoken-word recognition.

The Journal of the Acoustical Society of America, 102(5), 3202–3203.

<https://doi.org/10.1121/1.420928>

Peterson, J. (2018). A Japanese pitch accent practice program and L1 influence on pitch accent acquisition. *Proceedings of the Linguistic Society of America*, 3(1), 1.

<https://doi.org/10.3765/plsa.v3i1.4276>

Poser, W. J. (2000). *Phonetics and Phonology of Tone and Intonation in Japanese*. CSLI.

React App. (n.d.). PitchTuna.

<https://pitchtuna.com/>

Watanabe, S. (2011). A new system for teaching Japanese pitch patterns. *Akita International University Press*, 3, 104–118.

https://doi.org/10.50866/aiugr.3.0_104

Takuo, K. (2002). Looking into the recording of Japanese accents. *Gifu Women's University*, 3(32), 51–58.

Uwano, Z. (2012). Three types of accent kernels in Japanese. *Lingua*, 122 (13), 1415–1440.

<https://doi.org/10.1016/j.lingua.2012.07.002>

Wadoku - Japanisch-Deutsches Wörterbuch. (n.d.). Search: neko.

<https://www.wadoku.de/search/neko>

Sugiyama Y. (2012). The Production and Perception of Japanese Pitch Accent. *Cambridge Scholar Publishing*.

<https://shorturl.at/uCkMB>

Кочерган, М. П. (2000). *Вступ до мовознавства*. Київ: Акад.